

De sociaaldemocraten zitten klem

De moeizame profilering van de SPD

Achtergrond - 30 mei 2008 - Auteur: Marja Verburg

(30 mei 2008) Met het oog op de Bondsdagverkiezingen volgend jaar probeert de SPD zich dezer dagen opnieuw te positioneren. Zo benoemde de partij politicologe Schwan deze week als kandidaat voor het Bondspresidentschap. Maar deze pogingen lijken te mislukken. De partij staat er niet best voor.

De nominatie van Gesine Schwan als SPD-kandidaat voor het Bondspresidentschap begin deze week moest de SPD eindelijk weer eens positief in het nieuws brengen. Aan Schwan kun je je ook werkelijk geen buil vallen. De huidige directeur van de Europa Universität Viadrina in Frankfurt/Oder is een alomtewaardeerd en gerespecteerd politicologe, met een vrolijke en positieve uitstraling.

Dat kan de SPD wel gebruiken. Voorzitter Kurt Beck en minister van Buitenlandse Zaken Frank-Walter Steinmeier, de sociaaldemocratische toppolitici, ontbreekt het nou juist de laatste maanden aan dat elan. Al langere tijd komt de SPD voornamelijk negatief in het nieuws. Dalende populariteitscijfers, ruzie met coalitiepartner CDU, interne verdeeldheid: er blijft de partij weinig bespaard.

CDU furieus

Dat Schwan weinig kans maakt tegen de huidige president, de in Duitsland populaire CDU-kandidaat Horst Köhler, mag de pret eigenlijk niet drukken. De verkiezingen voor het nieuwe representatieve staatshoofd vinden volgend jaar mei plaats, vier maanden voor de Bondsdagverkiezingen. Wie weet wat er in de tussentijd allemaal nog gebeurt. De SPD vond het in ieder geval de juitse tijd de eigen partij meer te profileren.

Maar de nominatie heeft de sociaaldemocraten tot nog toe alleen maar ellende opgeleverd. De toch al moeizame relatie met coalitiepartner CDU kwam nog verder op scherp te staan. De christendemocraten reageerden furieus en zagen het als een motie van wantrouwen tegen Köhler. Zelfs kanselier Angela Merkel, niet snel uit haar tent te lokken, was zeer ontstemd.

Sommige CDU-politici dreigden de grote coalitie van SPD en CDU op te blazen. De gemoederen bedaarden weer toen Merkel later via haar woordvoerder liet weten er vanuit te gaan dat beide partijen “het zakelijk georiënteerde beleid voor ons land” kunnen voortzetten.

Liever met Die Grünen

Ook de linkse partijen bleken niet meteen staan te juichen over de kandidatuur van Schwan. Zij meldden koeltjes de SPD-vrouw niet automatisch te willen steunen. Die Linke denkt er zelfs over een eigen kandidaat te nomineren voor het Bonds-presidentschap. Prompt meldde Schwan dat ze Die Linke binnenkort graag zelf van haar kandidatuur wil overtuigen.

Dat viel evenmin goed bij rechtse partijen en critici van samenwerking met Die Linke. Dus besloot Beck vanmorgen nog eens duidelijk te verklaren dat zijn partij in 2009 echt niet met de voormalige communisten onder leiding van Gregor Gysi en Oskar Lafontaine in zee zal gaan. Die Linke mag dan op deelstaatniveau, bijvoorbeeld in Berlijn, met de SPD regeren, op federaal niveau zijn ze voorlopig nog niet *bon ton*. Dan liever met Die Grünen, aldus Beck.

Maar deze optie lijkt hem nu ook te ontglippen. Die Grünen, met wie de SPD van 1998 tot 2005 samen regeerde, worden momenteel liever niet geassocieerd met het aangeschoten wild SPD. Sinds de Groenen in Hamburg zijn gaan regeren met de CDU, zien ze nieuwe mogelijkheden aan het politieke firmament. De SPD is niet langer de grote broer naar wiens pijpen ze moeten dansen.

Klem

De SPD lijkt dus klem te zitten. Want ondertussen moeten de sociaaldemocraten nog gewoon met de CDU/CSU zo goed en zo kwaad als het gaat het land besturen. Strijdpunten waren er tussen de regeringspartijen vanaf het begin af aan velerlei. Of het nou gaat om het minimumloon, de binnenlandse veiligheid, de betrekkingen met Syrië, mensenrechtenkwesties, of de ontvangst van de Dalai Lama vorig jaar door Merkel - hetgeen Steinmeier zeer ontstemde: CDU en SPD waren het vaak oneens.

Alleen de FDP wil nog wel een beetje flirten met de sociaaldemocraten. Liberale vice-voorzitter Rainer Brüderle noemde Kurt Beck vanmorgen een goede kandidaat voor het kanselierschap. Brüderle en Beck kennen elkaar nog uit Mainz, waar Beck minister-president van een sociaalliberale coalitie was. Maar de vraag is wat de SPD met die steun opschiet. De FDP speelde de afgelopen jaren slechts een marginale rol in de politieke arena en heeft niet genoeg stemmen om de

kwakkelende SPD aan de macht te helpen.

'K-Frage'

Daarbij is het nog maar de vraag of Kurt Beck de kanselierskandidaat voor de SPD wordt. De man wordt sinds zijn aantreden elke keer weer opnieuw geconfronteerd met dalende populariteitscijfers. De verkiezingen ingaan met hem als *Spitzenkandidat* zal de SPD niet aan de gewenste overwinning helpen.

Maar veel alternatieven zijn er niet voor de K-Frage, de Duitse term voor wie er kanselierskandidaat moet worden. Steinmeier wordt genoemd, maar ook hij is niet de bindende, een breed publiek aansprekende figuur die je de verkiezingsstrijd in wil sturen. De SPD-kandidaat zal het volgend jaar immers moeten opnemen tegen de alom gerespecteerde en ook buiten de eigen CDU-kringen populaire kanselier Angela Merkel.

Interne verdeeldheid

Zoals vaker het geval is bij partijen in de problemen, wordt de SPD ook nog eens geplaagd door interne verdeeldheid. Dat bleek bijvoorbeeld bij - opnieuw - een bezoek van de Dalai Lama vorige week, toen minister van Ontwikkelingssamenwerking Heidemarie Wieczorek-Zeul (SPD) tegen de uitdrukkelijke wens van Steinmeier en Beck in, de geestelijk leider van Tibet doodleuk op eigen houtje ontving.

Maar het bleek ook weer vanmorgen: een groep vertegenwoordigers van de linkervleugel van de SPD uitte in de Frankfurter Rundschau kritiek op het belastingconcept van de eigen partij, nota bene een dag voor het partijcongres waarop de sociaaldemocraten over hun toekomstprogramma willen praten.

Zelfs over de Schwan-kandidatuur was de partijtop het naar verluidt lange tijd niet eens. Men vreesde volgend jaar, vier maanden voor de Bondsdagverkiezingen, de steun van Die Linke nodig te hebben om aan een meerderheid voor Schwan te komen. Geen prettig vooruitzicht als je met die partij niet wilt samenwerken. Beck leek de kandidatuur van Köhler bovendien juist lange tijd te steunen. Maar uiteindelijk moest hij toegeven aan de tegengeluiden uit zijn partij, die vonden dat de SPD het aan zichzelf verplicht was een eigen kandidaat te benoemen.

Ondertussen moet de SPD ervoor zorgen dat de verhoudingen met de CDU goed blijven. Als alles volgens normale lijnen verloopt, moeten de partijen nog zeker een jaar samen regeren. Ook daarna blijft de CDU een belangrijke partner voor de SPD. Zich definitief vastleggen op een andere partij kunnen de sociaaldemocraten nu niet. Wie zegt bovendien dat de grote coalitie ook na de verkiezingen volgend

jaar niet de enig werkbare, realistische oplossing is, zoals in 2005 het geval bleek te zijn?

Marja Verburg is redacteur van het Duitslandweb.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/1005/de-sociaaldemocraten-zitten-klem>